

Het begin van de verving in het gebied Nieuw-Amsterdam – Veenoord - Zandpol

Voor dat er sprake was van grootschalige ontginning van het veen in zuid-oost Drenthe werd het veen gebruikt door de boeren-eigenaren van de gronden. In het gebied wat later Veenoord zou worden waren dit de boeren van Erm. Deze hadden de gronden al verdeeld in lange smalle percelen, waar ieder voor zich turf ging graven en boekweit verbouwde.

Nabij Ermerveen werden de hogere koppen ook voor landbouw en veeteelt gebruikt. De Bargerboeren gebruikten de gronden in het deel waar later Nieuw Amsterdam zou ontstaan.

De markgenoten hadden het deel ten noorden van de Heerendijk en tot aan de latere Dikkewijk al onderling verdeeld omstreeks 1840. De rest was formeel nog in gezamenlijk gebruik. De schaapherder liep er met zijn kudde en ook werd er boekweit verbouwd. Op kaart 1 ziet u een detail van de militaire topografische kaart welke omstreeks 1850 is vervaardigd op basis van de kadastrale metingen, aangevuld met aantekeningen op basis van terreinverkenningen.

Van boven naar beneden ziet u midden op de kaart de gemeentegrens lopen tussen Sleen (links) en Emmen (rechts). Van linksonder naar

rechtsmidden loopt de Heerendijk, ook wel Leidijk genoemd. Even voor de kruising van de Heerendijk met de gemeentegrens ziet u de Boerdijk afbuigen in noordwestelijke richting, naar Erm. De Boerdijk loopt dan iets oostelijker dan de huidige weg en is ook niet recht. Dit komt omdat dit pad over een aanwezige zandrug kronkelde welke evenwijdig aan de Hondsrug loopt en ongeveer bij het huidige Zandpol eindigt. Waar de Boerdijk en de Heerendijk bij elkaar komen zal later de Verlengde Hoogeveense Vaart de Heerendijk kruisen.

In 1851 besloten de markgenoten van Noord en Zuid Barge om een deel van hun gezamenlijk bezit te verkopen aan kapitaalcrachtige investeerders uit Holland, die brood zagen in de ontginning van het grote veengebied in zuidoost Drenthe. Aan de opgerichte Drentsche Landontginnings Maatschappij werd een groot stuk veen verkocht tegen de grens met de gemeente Dalen, de latere gemeente Schoonebeek, welk gebied het Amsterdamsche Veld werd genoemd. Op de westzijde van dit gebied zou een nieuw dorp, Nieuw Amsterdam worden gebouwd. Op de noordgrens werd een scheidingsloot gegraven, de Amsterdamsche Raai. Deze grens ligt op de huidige zuidelijke weggrens van de Zwarteweg en loopt in het verlengde daarvan door tot aan de grens met Duitsland.

Aan de Drentsche Kanaal Maatschappij werd een strook grond van 200 meter breed verkocht ten behoeve van de aanleg van een kanaal voor de ontsluiting van dit gebied en de afvoer van turf. Deze strook bestond uit twee stukken. Een deel voor de aanleg van de verlengde Hoogeveense Vaart en een deel voor de aanleg van een Zijtak naar het Amsterdamsche Veld. Het resterend gezamenlijk bezit werd daarna, in 1862, verdeeld onder de rechthebbenden in de marke van Noord- en Zuidbarge, naar rato van ieders aandeel in die marke.

Het plan van verdeling was gebaseerd op de toekomstige ontginning van het gebied. Kanalen en wijken en zandwegen als infrastructuur met daartussen veenplaatsen. De landmeter Rigtering uit Oosterhesselen heeft in de totstandkoming hiervan een groot aandeel gehad.

Hiernaast en hieronder enkele kaartjes waarop de ontwikkeling tussen 1852 en 1862 is weergegeven.

De kaart links is samengesteld uit de kadastrale kaarten van dit gebied van de gemeenten Emmen en Sleen.

De grenzen zijn niet volledig afgebeeld, slechts een aanzet aan het begin en eind, om het kaartbeeld niet te vertroebelen.

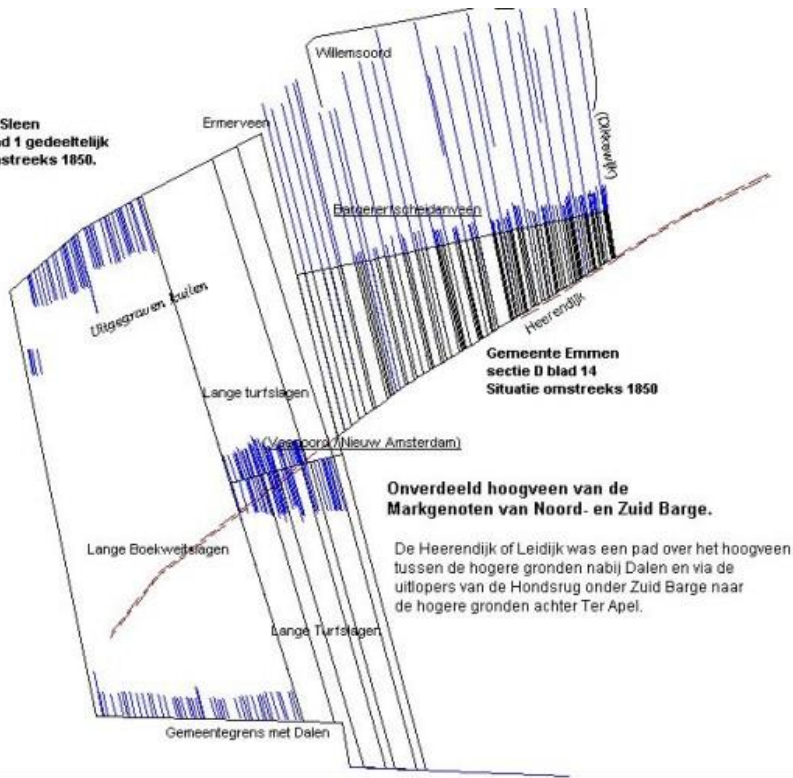
De Lange Turfslagen langs de gemeentegrens waren even ten zuiden van de huidige Hoogeveense Vaart in Veenoord doorsneden door een sloot die vanaf de huidige Schooldijk en haaks daarop in westelijk richting liep.

Het Barger Erfscheidenveen was al via sloten en greppels in lange slagen verdeeld onder de Barger boeren.

De eerste meting van dit gebied met de namen van de toebedeelde eigenaren is bewaard gebleven.

De kaarten hieronder geven de eerste veranderingen weer na de verkopen aan de DKM en de DLM en de eerste aanzet tot de ontwikkeling van het nieuwe Amsterdam ten zuiden van de huidige Zwarteweg.

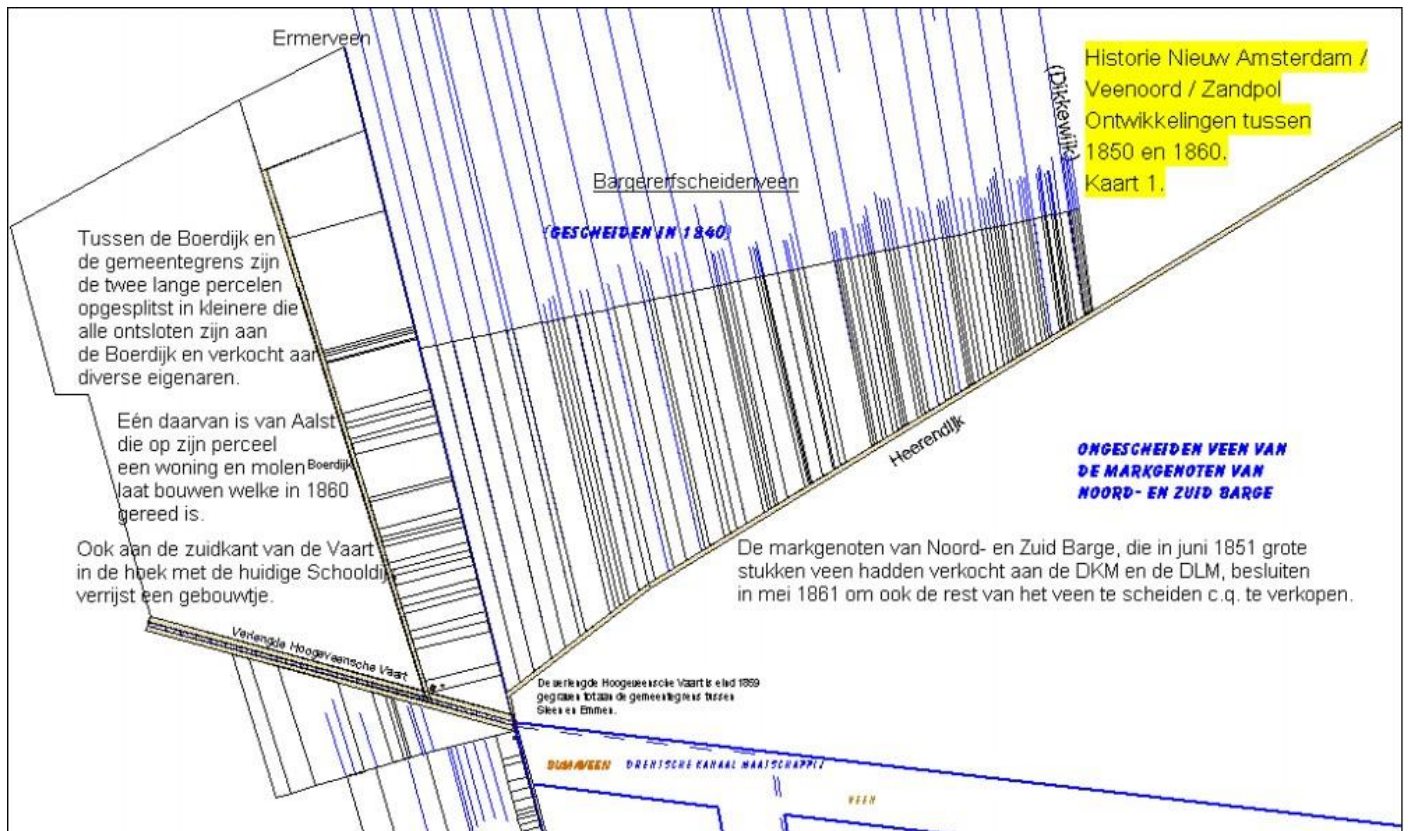
Gemeente Steen
Sectie E blad 1 gedeeltelijk
Situatie omstreeks 1850.

Gemeente Emmen
sectie D blad 14
Situatie omstreeks 1850

Onverdeeld hoogveen van de Markgenoten van Noord- en Zuid Barge.

De Heerendijk of Leidijk was een pad over het hoogveen tussen de hogere gronden nabij Dalen en via de uitlopers van de Hondsrug onder Zuid Barge naar de hogere gronden achter Ter Apel.

Historie Nieuw Amsterdam /
Veenoord / Zandpol
Ontwikkelingen tussen
1850 en 1860.
Kaart 1.

**ONGESCHIEDEN VEEN VAN
DE MARKGENOTEN VAN
NOORD- EN ZUID BARGE**

Tussen de Boerdijk en de gemeentegrens zijn de twee lange percelen opgesplitst in kleinere die alle ontsloten zijn aan de Boerdijk en verkocht aan diverse eigenaren.
Eén daarvan is van Aalst die op zijn perceel een woning en molen laat bouwen welke in 1860 gereed is.
Ook aan de zuidkant van de Vaart in de hoek met de huidige Schooldijk verrijst een gebouwtje.

De markgenoten van Noord- en Zuid Barge, die in juni 1851 grote stukken veen hadden verkocht aan de DKM en de DLM, besluiten in mei 1861 om ook de rest van het veen te scheiden c. q. te verkopen.

De verlengde Hoogstraansche Vaart is e.o. gedeelte van de gemeentegrens tussen Steen en Emmen.

DUS/VEEN DRECHTSCHE KANAAL MAATSCHAPPIJ

VEEN

